

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 12. oujka 2008.

Boecije i Kasiodor, umješni prenositelji baštine novim narodima

Draga braćo i sestre!

Godine u kojima su ivjeli Boecije i Kasiodor obilježavaju najnemirnije razdoblje kršćanskoga Zapada, a posebice Apeninskoga poluotoka. Odoakrova pobuna označila je kraj Zapadnog Rimskog Carstva (476. godine), no ovaj kralj Herula ubrzo je morao podleći Teodorikovim Istočnim Gotima koji su kroz nekoliko sljedećih desetljeća nadzirali cijeli poluotok. Boecije, rođen u Rimu oko godine 480. u velikaškoj obitelji Anicija, stupio je još kao mladić u javni ivot, te je već s dvadeset i pet godina obavljao dunost senatora. Vjeran svojoj obiteljskoj predaji, bavio se politikom uvjeren da se mogu međusobno pomiriti noseće crte rimskoga društva i vrijednosti novih naroda. Unatoč javnoj djelatnosti, Boecije nije zanemario učenje, posvetivši se osobito proučavanju tema iz filozofsko-religijskog područja. Na tom području rabio je kategorije grčke filozofije kako bi promicao kršćansku vjeru, nastojeći pomiriti ili postići sklad između helenističko-rimske baštine i evanđeoske poruke. Upravo stoga, Boecije je označen kao posljednji predstavnik antičke rimske kulture i prvi od srednjovjekovnih intelektualaca.

Njegovo najpoznatije djelo zasigurno je *De consolatione philosophiae*, što ga je napisao u zatvoru nastojeći dati smisao svome nepravедnom zatočeništvu. Bio je naime optuen za urotu protiv kralja Teodorika, jer je se na sudu pojavio kao branitelj svoga prijatelja, senatora Albina. Čini se, zapravo, da optuba nije podignuta bez utjecaja nacionalnih i vjerskih razloga, budući da je Teodorik bio barbar i arijanac. Boeciju je suđeno, te je osuđen na smrt i pogubljen 23. listopada 524. godine. Upravo zbog ovog svoga dramatičnog svršetka on moe govoriti iz vlastitoga iskustva i današnjem čovjeku, a naročito tolikim osobama koje proivljavaju istu sudbinu kao i on zbog

nepravde često prisutne u "ljudskoj pravdi." Ovo djelo, podvrgnuto različitim tumačenjima, predstavlja se kao zamišljeni dijalog, ponegdje čak i u pjesničkom obliku, u kojem razgovaraju čovjek i philosophia perennis. Boecije nastoji uvjeriti ljude da se usmjere prema Bogu, svrsi i cilju svakoga stvorenja: s tom nakanom on se poziva na učenje velikih antičkih grčkih i rimskih filozofa kao što su Platon, Aristotel, Ciceron, Seneka, ali i pjesnika poput Tibula i Vergilija.

Filozofija je, prema Boeciju, prava medicina duša (lib. I). S druge strane, čovjek moe iskusiti istinsku radost samo u svojoj nutrini (lib. II). Bog ipak ostaje najviše dobro prema kojem tei svako ljudsko biće, pa i kada toga nije svjesno (lib. III). Stoga Boecije uspijeva naći smisao, pa čak i slast, u promišljanju svoje osobne tragedije u svjetlu mudrosnoga teksta Staroga zavjeta (*Mudr* 7,30-8,1) koji navodi: "Zloća nema moći protiv mudrosti. Njena se snaga prostire s jednoga kraja svijeta na drugi i blagotvorno upravlja svemirom" (Lib. III, 12: PL 63, col. 780). Navodni uspjeh zlih pokazuje se stoga kao laan (lib. IV) te postaje očita providonosna narav onoga što Boecije naziva adversa fortuna.ivotne teškoće ne otkrivaju samo koliko jeivot prolazan i kratkotrajan, nego omogućuju i razumijevanje i odravanje istinskih odnosa među ljudima. Adversa fortuna dozvoljava doista razlikovanje lanih prijatelja od onih pravih i omogućuje da se shvati kako čovjeku nema ničega vrednijega od pravoga prijateljstva. Primiti fatalistički stanje patnje izuzetno je opasno, dodaje vjernik Boecije, jer to "u korijenu uklanja samu mogućnost molitve i teologalne nade koje su u temelju odnosa čovjeka i Boga" (Lib. V, 3: PL 63, col. 842).

Zaključna besjeda ove rasprave moe se shvatiti kao saetak čitava Boecijeva nauka što ga on namjenjuje sebi samome i svima koji će se jednom naći u njegovoj situaciji. Tako ovaj zatvorenik piše: "Borite se dakle protiv poroka, posvetite se kreposnu ivotu usmjerenu na nadu koja podie srce sve dok ne dostigne nebo svojim molitvama hranjenim poniznošću. Nasilje što ste ga podnijeli moe se promijeniti, ako odbijete lagati, u ogromnu prednost da pred očima uvijek imate vrhovnoga suca koji vidi i zna što je doista na stvari" (Lib. V, 6: PL 63, col. 862). Svaki zatvorenik, s kojeg god razloga bio u tamnici, naslućuje koliko je teško ovo ljudsko stanje, osobito kada je još i oteano mučenjem, kao što je to bilo u Boecijevu slučaju. Posebno je apsurdno stanje onih koji su, poput Boecija kojega grad Pavia priznaje i liturgijski slavi kao mučenika vjere, mučeni na smrt bez ikakva druga razloga doli zbog svojih političkih i vjerskih uvjerenja. Boecije, simbol velikog broja nepravedno zatočenih svih vremena i svih zemljopisnih širina, doista je objektivnan ulaz u kontemplaciju tajanstvenoga Raspetoga na Golgoti.

Marko Aurelije Kasiodor bio je Boecijev suvremenik, rođen u mjestu Squillace u Kalabriji oko 485. godine, a umro u dubokoj starosti u Vivariumu oko 580. godine. Kao čovjek s vrha društvene ljestvice, posvetio se političkom ivotu i kulturalnim nastojanjima, što je bila rijetkost na rimskom zapadu njegova doba. Moda su jedini koji bi se mogli s njime usporediti u tom dvostrukom nastojanju bili već spomenuti Boecije i budući rimski papa Grgur Veliki (590-604). Svjestan potrebe da se ne prepusti zaboravu sva ljudska i humanistička baština stečena kroz zlatna stoljeća Rimskoga Carstva, Kasiodor je velikodušno surađivao, i to na najvišoj razini političke odgovornosti, s novim narodima koji su prešli granice Carstva i smjestili se u Italiji. Povijesni događaji nisu mu dozvolili ostvarenje političkih i kulturalnih snova o stvaranju sklada između

autohtone rimsko-kršćanske tradicije u Italiji i nove gotske kulture. Ti isti događaji uvjerali su ga međutim u providonosno značenje monaškoga pokreta koji je jačao u kršćanskim zemljama. Odlučio ga je podrati posvećujući mu sva svoja bogatstva i sve svoje preostale snage.

On je začetnik zamisli da se upravo monasima povjeri zadatak skupljanja, čuvanja i prenošenja budućim naraštajima ogromne kulturne baštine iz starine, kako se ne bi izgubila. Stoga je utemeljio Vivarium, cenobij u kojem je sve bilo ustrojeno tako da na cijeni bude dragocjen i nezamjenjiv intelektualni rad monaha. Uz sve to nije se naštetilo monaškom i kršćanskom duhovnom djelovanju i njihovoj karitativnoj zauzetosti za siromašne. U svom nauku, sadranom u raznim djelima, no posebno u raspravi *De anima* i u *Institutiones divinarum litterarum*, molitva (usp. PL 69, col. 1108) hranjena Svetim pismom i posebice redovitim čitanjem Psalama (usp. PL 69, col. 1149), uvijek ima središnje mjesto kao hrana potrebna svima. Evo, na primjer, kako ovaj učeni Kalabrijac započinje svoju *Expositio in Psalterium*: "Odbacivši i napustivši u Ravenni nagovaranja na političku karijeru lošega okusa svjetovnih briga, uivajući u Psaltiru, knjizi koja je sišla s neba kao istinski med duše, bacio sam se lakomo i edno na njegovo proučavanje bez odmora, kako bih dozvolio da me svega prome ona spasonosna slatkoća, nakon što su mi dojadile bezbrojne gorčine aktivnoga ivota" (PL 70, col. 10).

Potruga za Bogom, koja tei za motrenjem Njega - ispravno primjećuje Kasiodor - ostaje trajan cilj monaškoga ivota (usp. PL 69, col. 1107). Dodaje, međutim, da se uz pomoć boanske milosti (usp. PL 69, col. 1131.1142) moe postići bolje uivanje objavljene Riječi koristeći znanstvena dostignuća i "svjetovna" kulturna sredstva što su ih posjedovali već Grci i Rimljani (usp. PL 69, col. 1140). Osobno, Kasiodor se posvetio filozofskom, teološkom i egzegetskom studiju bez osobite kreativnosti, no bio je pozoran na ono što je kod drugih drao vrijednim intuicijama. Naročito je s poštovanjem je čitao Jeronima i Augustina. O ovom posljednjem kazao je: "U Augustina je toliko bogatstvo da mi se čini nemogućim naći bilo što što već on ne bi bio dostatno raspravio" (usp. PL 70, col. 10). Navodeći, pak, Jeronima poučavao je monahe u Vivariumu: "Dobivaju vijenac pobjede ne samo oni koji se bore do prolijevanja krvi ili koji ive u djevičanstvu, nego i svi oni koji, uz Boju pomoć, pobjeđuju tjelesne poroke i ostaju u pravoj vjeri. No, da biste mogli i dalje uz Boju pomoć lakše pobijediti zavodljivosti svijeta i njegove ponude, ostajući u trajno u njemu kao hodočasnici na putu, nastojite si ponajprije osigurati onu spasonosnu pomoć o kojoj govori prvi psalam koji preporučuje danonoćno meditiranje Gospodinova zakona. Neprijatelj tako neće naći puta kojim bi vas napao, ako sva vaša pozornost bude zauzeta Kristom" (*De Institutione Divinarum Scripturarum*, 32: PL 69, col. 1147). To je upozorenje koje vrijedi i za nas.

Pozdrav hrvatskim hodočasniciima na hrvatskom:

Srdačno pozdravljam hrvatske hodočasnike, a osobito vjernike iz Blata na Korčuli. Promatrajući ovih dana Kristovo predanje u volju Očevu i rtvu po kojoj smo spašeni, prepoznamo kako nas je ljubio i zahvalimo mu iveći sveto. Hvaljen Isus i Marija!

© Copyright - Libreria Editrice Vaticana